

یک لحظه و با یک کلیک می‌توان به مناطق بسیار سفر کرد و اطلاعات گرفت اما این اطلاعات هرگز جای مشاهده حضوری دانش‌آموز را نمی‌گیرد و این فناوری‌ها نمی‌توانند جایگزین علم و تحقیق از طریق مشاهده و کشف شوند. پس توسعهٔ فلوا در برنامهٔ درسی باید آن‌گونه ادامهٔ یابد که پرورش روحیهٔ اجتماعی متربیان را به مخاطره نیندازد. توسعهٔ برنامهٔ درسی با فناوری‌های نوین باید به نحوی باشد که دانش‌آموز، ضمن التزام به ارزش‌های ملی، اخلاقی، به کمال بالقوه نائل شود، از مسائل روز مطلع گردد، در جهت حل مسائل و مشکلات خود و جامعه توانمند و مبتکر باشد و آینده‌ای مطلوب را رقم زند.

نتیجه‌گیری

توسعهٔ ذهنی، دانش‌آموز را تکبعدی بار می‌آورد. بنابراین، حضور دانش‌آموز در کنار فناوری‌هایی که در دسترس اوسست، به پرورش قوای عقلانی، جسمانی و عاطفی او کمک می‌کند و او در ارتقای توانایی‌ها و توسعهٔ مهارت‌ها توانمندتر می‌سازد.

علم در توسعهٔ برنامهٔ درسی هم خود به تولید محتوا می‌پردازد و هم در فرایند تدریس، دانش‌آموز را تشویق می‌کند تا به تولید محتوا و حتی تولید علم پردازد.

علم در کنار تدریس می‌تواند از نرم‌افزارها، برنامه‌ها، سیدی‌ها و پاورپوینت‌ها استفاده کند و فراتر از محتوای کتاب به بررسی اطلاعات برگرفته از این فناوری‌ها پردازد. پس در توسعهٔ برنامهٔ درسی، هم معلم نقش دارد هم دانش‌آموز و این خود به محتوای درس بستگی دارد که ما از چه ابزارها و روش‌هایی استفاده کنیم. اصولاً ما هیچ‌گاه از تولید علم و محتوا بی‌نیاز نخواهیم بود. دنیای امروز دنیای فناوری است اما این‌ها همه و سیله‌اند برای رسیدن؛ رسیدن به اهداف عالیه انسانی و تعالی جامعه و رسیدن به بالاترین هدف در نظام آموزشی، یعنی تقرب به خدا و کسب فضائل. پس توجه داشته باشیم که از هر وسیله و برنامه‌ای که انسان را در جهت صعود به سمت کمال الهی کمک می‌کند می‌توان بهره گرفت والا صرف فناوری و به روز بودن با فناوری‌ها ما را در تحقق اهداف یاد شده کفایت نخواهد کرد. به امید تعالی همه انسان‌های جامعه و رسیدن به مدینه فاضلۀ مهدوی.

منابع

۱. مبانی نظری تحول بنیادین
۲. سند برنامهٔ ملی
۳. وبگاه‌ها و منابع اینترنتی

آفات زبان

بخش چهارم

چرا غیبت کردن از گناهان کبیره است؟

برگرفته از آثار آیت‌الله استاد مجتبی تهرانی (رحمه‌الله علیه)

اشارة

در شماره‌گذشته ابعاد غیبت در روایات معصومین (علیهم السلام) و بدترین نوع آن یعنی غیبت خوبان و صالحان و در نهایت احکام شرعی آن بررسی شده در این مجال گوش فرادادن به غیبت و «رد غیبت» را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

■ استماع غیبت

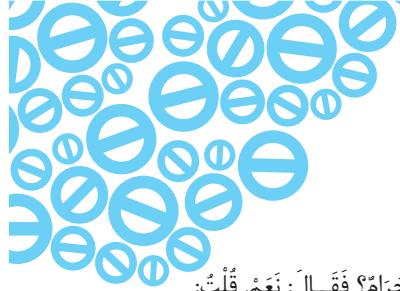
همان‌گونه که گفته شد، غیبت زمانی تحقق می‌باید که شنوندگان وجود داشته باشد. پس شنوندۀ غیبت، همانند گوینده آن، در تحقق غیبت نقش دارد؛ از این‌رو حکم غیبت شامل حال او نیز می‌شود. با این وصف، فقهیان «گوش دادن» به غیبت را هم از لحاظ شرعی حرام دانسته‌اند و از این نظر اختلافی بین آن‌ها نیست. روایات بسیاری نیز در این زمینه وجود دارد که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

امام صادق(ع) نقل کرده است که پیغمبر اکرم (ص) افراد را از غیبت کردن و گوش دادن به آن نهی فرمود:

نهی عن الغيبة و الاستماع إليها (وسائل الشیعه، ج: ۱۲)

(۲۸۲ ح ۳۳۱۲)

پیامبر گرامی(ص) فرمود:

عَوْرَةُ الْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ حَرَامٌ؟ فَقَالَ: نَعَمْ. قَلْتُ:
أَعْنَى سُفْلَيْهِ فَقَالَ لَيْسَ حَيْثُ تَدْهُبُ إِنَّمَا هُوَ إِذْاعَةٌ سِرِّهِ
(وسائل الشيعة، ج ۱۲، ص ۲۹۴، ح ۱۶۳۴۰)

آیا عورت مؤمن بر مؤمن حرام است؟ فرمود: بل.
گفتم: منظور از عورت همان معنای عورتین است؟ گفت:
نه، آن گونه که گمان کردی نیست. منظور از عورت نشر
دادن سر او بود.

امام صادق(ع) از رسول اکرم(ص) چنین نقل کرده
است:

مَنْ أَذَاعَ فَاحِشَةً كَانَ كَمْيَنْدَهَا (همان: ۱۶۳۴۵، ح ۲۹۶۰)
کسی که عمل زشتی را نشر دهد، مثل کسی است که
آن کار را آغاز کرده است.

همچنین امام صادق(ع) فرمود:

«مَنْ قَالَ فِي مُؤْمِنٍ مَا رَأَتْهُ عَيْنَاهُ وَ سَمِعَتْهُ أَذْنَاهُ، فَهُوَ مِنَ الظَّالِمِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: «إِنَّ الَّذِينَ يُحْبِّبُونَ أَنْ تُتَبَيَّنَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ» (کافی، ج ۲۵۷: ۲)

کسی که از مؤمنی، چیزی را که با چشم مش دیده یا
با گوش شنیده، به کس دیگر بگوید، از کسانی است
که خداوند می فرماید: دوست دارند عمل زشتی در میان
کسانی که ایمان آورده‌اند، نشر یابد و برای ایشان عذاب
دردنگی است.

در غیبت، گوینده با گفتار، و شنونده با شنیدن خود،
راز دیگری را فاش می کنند و منشأ نشر عمل زشت
می شوند؛ البته گوش کردن هر چیز دو حالت دارد:
۱. یا شنیدن (سمع) است؛ بدین معنا که چیزی
ناخودآگاه به گوش کسی می رسد، بدون این که او خواسته
باشد به آن گوش فرا دهد.

۲. یا گوش دادن (استماع) است؛ یعنی شخص به طور
کامل توجه کند و آنچه را می شنود، به ذهن خود بسپارد.
نکته قابل توجه دیگر آنکه در مسئله غیبت، گوش
ندادن به غیبت دیگران کافی نیست؛ بلکه افرون بر گوش
نکردن، مقابله با آن نیز لازم است.

فقیهان بر این نظر اتفاق دارند که نه تنها نباید به غیبت
گوش کرد، بلکه اگر کسی در جایی غیبت می کند، باید او
را از این کار بازداشت.

رد غیبت

السَّامِعُ لِلْغِيْبَةِ أَحَدُ الْمُغْتَابِيْنَ (مستدرک، ج ۹: ۱۳۳ ح ۱۰۴۶۳)

گوش کننده غیبت یکی از دو نفری است که غیبت
می کند.

مَا عِمَرَ مَجْلِسٌ بِالْغِيْبَةِ إِلَّا خَرَبَ مِنَ الدِّيْنِ (همان: ۱۲۱ ح ۱۰۴۲۰)

هیچ مجلسی با غیبت آباد نشد، مگر اینکه از نظر
دینی خراب شد.

فَنَرَّهُو أَسْمَاعُكُمْ مِنْ اسْتِمَاعِ الْغِيْبَةِ (همان)

گوش های خود را از شنیدن غیبت پاک کنید.

امام صادق(ع) نیز می فرماید:
الْغِيْبَةُ كُفْرٌ وَ الْمُسْتَمِعُ لَهَا وَ الرَّاضِيُّ بِهَا مُشْرِكٌ. (همان،

ج ۱۳۳ ح ۱۰۴۶۲)

غیبت کفر است و شنونده و خشنود از آن مشرک است.

کفر بر دو گونه است:

(الف) کفر اعتقادی

(ب) کفر عملی

کفر اعتقادی اعتقاد نداشتن به اصول حقه است اما
کفر عملی ندیده گرفتن چیزی است که از سوی خداوند
مورد امر و نهی قرار می گیرد. البته اگر کفر عملی ادامه
یابد، چه بسا به کفر اعتقادی بینجامد. برای نمونه، تکلیفی
مانند نماز که از ارکان و پایه های دین ماست، اگر به صورت
عمدی ترک شود، در ایمان انسان خلل وارد می شود؛

چنان که رسول خدا(ص) فرمود:

مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ كَفَرَ (ابن أبي جمهور، ج ۲:

ح ۳۶)

کسی که نماز را به عنوان ترک کند، کافر است.

غیبت، طبق فرموده امام صادق(ع) چنین است:

الْغِيْبَةُ أَنْ تَقُولَ إِنِّي أَخِيكَ مَا سَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ (کافی، ج ۲: ۳۵۸ ح ۷)

غیبت آن است که آنچه (= عیبی) را خداوند پنهان
ساخته است، باز گویی.

از سویی، شنونده غیبت در آشکار شدن آن عیب
همان اندازه نقش دارد که گوینده غیبت دارد؛ زیرا اگر
گوشی برای شنیدن غیبت نباشد، گوینده کاری از پیش
نمی برد. بنابراین، هر دو مرتكب گناه شده‌اند.

عبدالله بن سنان روایت می کند که به امام صادق(ع)

عرض کرد: